

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 kwietnia 2017 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi zasądził od pozwanej (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz powódki (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. kwotę 5.039,80 zł wraz z odsetkami:

- od kwoty 462,00 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 2.834,40 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 26 lutego 2016 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 1.734,40 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 26 listopada 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 01 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty (pkt 1)

oraz kwotę 2.669,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2).

Pozwana wniosła apelację od powyższego wyroku zaskarżając go w zakresie pkt 1 co do kwoty 4.136,80 zł oraz pkt 2.

Zaskarżonemu wyrokowi pozwana zarzuciła:

I. obrazę przepisów prawa procesowego, tj.:

a) naruszenie przepisu art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, iż na pozwanej spoczywał ciężar udowodnienia faktu, że stawka zastosowana przez powódkę była wygórowana w stosunku do stawek obowiązujących na rynku lokalnym, gdy to na powódce spoczywał ciężar dowodu wykazania, iż zastosowana przez nią stawka jest stawką rynkową i że nie jest ona wygórowana; miało to istotny wpływ na wynik sprawy poprzez dokonanie ustalenia przez Sąd I instancji, że pozwana nie udowodniła faktu, że stawka powódki jest wygórowana, co doprowadziło do uznania, że roszczenie powódki jest w pełni uzasadnione,

b) naruszenie przepisu art. 278 k.p.c. poprzez samodzielne rozstrzygnięcie przez Sąd zagadnienia wymagającego wiadomości specjalnych, tj. ustalenie, że stawka za najem pojazdu zastępczego odpowiadającego klasie pojazdu uszkodzonego (klasa B – szkoda nr (...) i nr (...), klasa C – szkoda nr (...)) zastosowana przez powódkę była stawką rynkową występującą na rynku lokalnym poszkodowanego w dacie szkody, a jednocześnie, że była stawką niewygórowaną, co w konsekwencji doprowadziło do zasądzenia sumy odszkodowania przekraczającej wysokość celowych i ekonomicznie uzasadnionych kosztów najmu pojazdu zastępczego,

c) naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i uczynienie jej dowolną poprzez ustalenie, że dobową stawka najmu pojazdu zastępczego zastosowana przez powódkę jest stawką rynkową, podczas gdy taki wniosek nie wynika z zebranego materiału dowodowego,

d) naruszenie przepisu art. 230 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie prowadzące do pominięcia okoliczności, że powódka milcząco przyznała fakt, że pozwana w pismach z dnia 30 listopada 2015 roku (szkoda nr (...)), 07 stycznia 2016 roku (szkoda nr (...)), 15 października 2015 roku (szkoda nr (...)) zaproponowała poszkodowanym możliwość zorganizowania najmu pojazdu zastępczego odpowiednio po stawce w wysokości 118,00 zł brutto (szkoda nr (...)i nr (...)) oraz 129,00 zł brutto (szkoda nr (...)), co miało wpływ na wynik sprawy poprzez błędne ustalenie, że zawarcie przez poszkodowanych umów najmu z powódką, której stawka wynosiła 221,40 zł brutto, stanowiło celowy i ekonomicznie uzasadniony wydatek pozostający w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem oraz poprzez

błędne przyjęcie, że nie doszło w ten sposób do naruszenia obowiązku współdziałania wierzyciela z dłużnikiem, o którym mowa w art. 354 § 2 k.c.,

e) naruszenie przepisu art. 233 k.p.c. poprzez brak wszechstronnej oceny dowodów i pominięcie okoliczności, że powódka żadnym dowodem nie wykazała przyczyn, dla których poszkodowani nie skorzystali z tańszej propozycji najmu przedstawionej przez pozwaną ani kryteriów, jakimi się kierowali, które by usprawiedliwiały skorzystanie z droższej usługi oferowanej przez powódkę;

I. obrazę przepisów prawa materialnego, tj.:

a) naruszenie przepisu art. 66 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, iż pismo pozwanej z dnia 30 listopada 2015 roku (szkoda nr (...)), 07 stycznia 2016 roku (szkoda nr (...)), 15 października

2015 roku (szkoda nr (...)) nie stanowiło oferty w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego,

b) naruszenie przepisu art. 354 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie i ustalenie, że poszkodowani mieli prawo nająć pojazd zastępczy od powódki w sytuacji, gdy stawka stosowana przez powódkę była zdecydowanie wyższa od stawki oferowanej przez pozwaną, co doprowadziło do ustalenia, że poszkodowani nie mają obowiązku współpracy z dłużnikiem, a zatem podejmowania działań zmierzających do minimalizowania szkody oraz że swoim działaniem mogą zwiększać obowiązek odszkodowawczy ubezpieczyciela,

c) naruszenie przepisu art. 826 § 1 k.c. oraz art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U nr 124 z 2003 r., poz. 1152, ze zm.) w zw. z art. 362 k.c. poprzez ich niezastosowanie i nieustalenie, że poszkodowani przyczynili się do zwiększenia rozmiaru szkody, poprzez zawarcie umowy najmu pojazdu zastępczego po stawce 221,40 zł brutto w sytuacji, gdy pozwana z własnej inicjatywy oferowała D. P. oraz P. K. zorganizowanie najmu po stawce 118,00 zł brutto, a M. S. po 129,00 zł brutto.

W oparciu o powyższe pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez oddalenie powództwa w zaskarżonej części oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego przez Sądem II instancji według norm przepisanych.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji pozwanej w całości jako oczywiście bezzasadnej oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej zasługiwała na uwzględnienie w całości.

Trafny okazał się zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 230 k.p.c.

Powołany przepis pozwala sądowi orzekającemu, mając na uwadze wyniki całej rozprawy, uznać za przyznane te fakty, co do których strona przeciwna się nie wypowiedziała.

W niniejszej sprawie pozwana twierdziła, że doręczyła poszkodowanym pisma zawierające ofertę najmu pojazdu zastępczego, w sytuacji gdy uszkodzony pojazd nie nadawałby się do użytkowania. Do każdego z pism zawierających ofertę dołączony został cennik, określający stawki najmu ze względu na klasę wynajmowanego pojazdu. Powódka

nie wypowiedziała się w toku postępowania przez Sądem I instancji co do otrzymania przez poszkodowane oferty od pozwanej, w szczególności nie zaprzeczyła, aby tego rodzaju propozycja została poszkodowanym złożona. Kwestia ta nie była przedmiotem sporu, który koncentrował się wokół rynkowego charakteru stawki najmu stosowanej przez powódkę (w odniesieniu do wszystkich trzech szkód) oraz uzasadnionego okresu najmu (w odniesieniu do szkody nr (...)). W okolicznościach sprawy winna zatem zostać uznana przez Sąd I instancji za okoliczność przyznaną przez powódkę i jako taka, niewymagającą dowodu (art. 229 k.p.c.).

Niezależnie jednak od tego pozwana, która już w odpowiedzi na pozew powoływała się na okoliczność złożenia poszkodowanym oferty zorganizowania najmu pojazdu zastępczego, gdyby taka konieczność występowała, wniosła o dopuszczenie dowodu z dokumentów znajdujących się w aktach szkodowych nr (...), (...)i (...) na płycie CD między innymi na okoliczność przebiegu postępowania likwidacyjnego.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwana powoływała się na pisma z dnia 30 listopada 2015 roku (szkoda nr (...)), z dnia 07 stycznia 2016 roku (szkoda nr (...))

i z dnia 15 października 2015 roku (szkoda nr (...)) wraz z wykazem stawek,

jako dowód na okoliczność zaoferowania poszkodowanym zorganizowania najmu pojazdu zastępczego (odpowiedź na pozew k. 42 – 48). Wprawdzie na płycie CD zawierającej akta szkodowe wszystkich trzech przedmiotowych szkód brak jest dowodu doręczenia w/w pism każdej z poszkodowanych, jednak wobec tego, że każda z nich uzupełniła dokumenty,

do złożenia których została wezwana przez pozwaną w tym samym piśmie, w którym była oferta najmu pojazdu zastępczego, uprawnione jest domniemanie, że pisma te zostały doręczone poszkodowanym (art. 231 k.p.c.).

Rację ma także skarżąca, że powódka, która nie zakwestionowała otrzymania przez poszkodowane od pozwanej pisma z ofertą zorganizowania pojazdu zastępczego,

nie wykazała, z jakich przyczyn z tej oferty poszkodowane nie skorzystały, a wybrały znacznie droższą ofertę powódki.

Powódka nie przedstawiła żadnego dowodu na okoliczność przyczyn, dla których poszkodowane odrzuciły ofertę pozwanej, w szczególności na okoliczność, że dokonały porównania warunków pozwanej i powódki, nie tylko w zakresie czynszu za dobę,

ale i innych, np. kaucji, limitu kilometrów, obowiązku dodatkowego ubezpieczenia, możliwości udostępnienia pojazdu innemu kierowcy itd. Dopiero przeprowadzenie takiej analizy dałoby poszkodowanym możliwość oceny obu ofert pod względem przydatności

dla ich potrzeb. Postawa poszkodowanych polegająca na braku zainteresowania się propozycją pozwanej, nie zasługuje na akceptację i ochronę prawną.

W kontekście powyższych rozważań bezprzedmiotowe okazały się zarzuty naruszenia art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c., art. 278 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. odnoszące się do ustalenia, że stosowana przez powódkę stawka jest stawką rynkową i nie jest wygórowana

w porównaniu do stawek występujących na rynku lokalnym. Okoliczność ta nie ma bowiem znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro kluczowy jest fakt złożenia poszkodowanym przez pozwaną oferty najmu pojazdu zastępczego i niewykazanie przyczyny odrzucenia tej oferty.

Zasadne okazały się także zarzuty naruszenia prawa materialnego, sformułowane w apelacji.

Wbrew stanowisku Sądu Rejonowego propozycje pozwanej skierowane do poszkodowanych w wymienionych wyżej pismach należało rozpatrywać przez pryzmat oferty. Zważywszy bowiem na początkowy etap likwidacji każdej z przedmiotowych szkód

i co za tym idzie brak danych co do zakresu szkody, długości czasu potrzebnego na jej likwidację, warunków i celów wykorzystywania uszkodzonego pojazdu, przedstawienie oferty zawierającej najistotniejszy element w postaci stawki za jedną dobę najmu pojazdu
w określonej klasie należało potraktować jako ofertę w rozumieniu art. 66 k.c.

Podkreślić należy, że przepisy prawa materialnego dotyczące wymiaru obowiązku odszkodowawczego ubezpieczyciela (art. 361 § 1 k.c. w zw. z art. art. 822 k.c.), uwzględniają, że w jego zakresie mieszczą się jedynie niezbędne i ekonomicznie uzasadnione koszty najmu pojazdu zastępczego. Za takie nie można uznać kosztów poniesionych przez poszkodowane powyżej stawki zaproponowanej przez pozwaną, której propozycja została pominięta milczeniem.

Zakresem odpowiedzialności odszkodowawczej są objęte wyłącznie te negatywne majątkowe następstwa w majątku poszkodowanego, które pozostają w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem szkodzącym (art. 361 § 1 k.c.). Adekwatny związek przyczynowy, stanowiący jedną z przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, wyznacza zarazem granice odpowiedzialności odszkodowawczej. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 13 marca 2012 roku, III CZP 75/11, wyjaśnił, że teoria przyczynowości adekwatnej służy nie tylko do określenia, czy dana osoba ponosi odpowiedzialność za skutki zdarzenia szkodzącego, ale także do oznaczenia, jakie skutki pozostają w normalnym powiązaniu z tym zdarzeniem. Nie budzi wątpliwości pogląd, że normalny związek może wykraczać poza konsekwencje bezpośrednie i umożliwia zaliczenie do zwykłych następstw zdarzenia szkodzącego także uszczerbek majątkowy wynikły z wydatków wymuszonych na poszkodowanym przez wystąpienie tego zdarzenia. Odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń sprawcy szkody jest jednak ograniczona jedynie do wydatków ekonomicznie uzasadnionych.

Ocena wysokości wydatków musi być dokonana przez pryzmat konieczności zachowania rozsądnej proporcji między korzyścią wierzyciela a obciążeniem dłużnika.

O tym, czy wspomniane koszty i ich wysokość były „ekonomicznie uzasadnione” decyduje kilka czynników, w tym także obowiązek współdziałania wierzyciela z dłużnikiem, obowiązek nieprzyczyniania się poszkodowanego do zwiększenia rozmiarów szkody

(art. 354 § 2 k.c., art. 826 § 1 k.c. w zw. z art. 16 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych (...) w zw. z art. 362 k.c.). Przy czym Sąd Najwyższy słusznie zauważył, że różnorodność okoliczności związanych z następstwami wypadku komunikacyjnego oraz sytuacją życiową poszkodowanego nie pozwala na formułowanie kazuistycznych wskazań, podlegają one indywidualnej ocenie.

Dodatkowo zaaprobować należy również pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z dnia 8 września 2004 roku, sygn. IV CK 672/03, zgodnie z którym za normalne następstwo zniszczenia pojazdu należy uznać konieczność czasowego wynajęcia pojazdu zastępczego w okresie, gdy szkoda jeszcze nie została naprawiona. Postulat pełnego odszkodowania przemawia więc za przyjęciem stanowiska o potrzebie zwrotu przez ubezpieczyciela tzw. wydatków koniecznych, potrzebnych na czasowe używanie zastępczego środka komunikacji w związku z niemożliwością korzystania z niego wskutek uszkodzenia.

Wskazać należy, iż poszkodowane miały możliwość wynajmu pojazdu zastępczego klasy, która odpowiadała pojazdowi uszkodzonemu w zdarzeniach z dnia 23 listopada

2015 roku, 06 stycznia 2016 roku i 15 października 2015 roku zgodnie z propozycją przedstawioną przez ubezpieczyciela. Niewątpliwie była to propozycja skorzystania z usług najmu, z której poszkodowane nie skorzystały, a nawet nie wyraziły nią jakiegokolwiek zainteresowania. W każdym razie dowód na tę okoliczność nie został przeprowadzony. Wobec tego, poszkodowane nie mogą kosztami swych decyzji o charakterze nieekonomicznym i zwiększającym rozmiar szkody (art. 362 k.c.) obciążać pozwaną. Postępowanie poszkodowanych nie może zostać zatem ocenione jako racjonalne, a jego konsekwencje wykraczają poza granice normalnych następstw zdarzenia szkodzącego. Poszkodowane bez żadnych utrudnień mogły zminimalizować szkodę (art. 354 § 2 k.c.,

art. 826 § 1 k.c.), co wiązałoby się jedynie z koniecznością porównywania oferty przedstawionej przez firmę współpracującą z pozwaną a warunkami zawartej z powódką umowy. Jeżeli pozwany ubezpieczyciel zaproponował poszkodowanemu zorganizowanie określonej usługi rekompensującej poniesioną przez niego szkodę, a poszkodowane bez żadnego powodu z oferty tej nie skorzystały, to nie sposób uznać za pozostające w adekwatnym związku przyczynowym ze zdarzeniem szkodzącym, koszty przewyższające te, które ponieść byłyby zobowiązany, gdyby ofertę taką wybrały.

W uchwale z dnia 24 sierpnia 2017 roku III CZP 20/17 (www.sn.pl/orzecznictwo) Sąd Najwyższy wyraził stanowisko, że wydatki na najem pojazdu zastępczego poniesione przez poszkodowanego, przekraczające koszty zaproponowanego przez ubezpieczyciel skorzystania z takiego pojazdu są objęte odpowiedzialnością z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, jeżeli ich poniesienie było celowe i ekonomicznie uzasadnione.

O celowości takich wydatków trudno mówić w niniejszej sprawie zważywszy na postawę poszkodowanych. Z drugiej strony powódka w żaden sposób nie wykazała, dlaczego właśnie jej oferta została przyjęta przez poszkodowane, jakie okoliczności o tym przesądziły w kontekście celowości i ekonomicznej zasadności. Nie wykazała także, że skorzystanie z propozycji pozwanej wiązało się z utrudnieniami dla poszkodowanych.

Z tych względów Sąd Okręgowy uznał, że poniesienie przez poszkodowane kosztów wynikających z różnicy pomiędzy stawką zaproponowaną przez pozwaną a wynikających z zawartej z powódką umowy nie pozostawało w normalnym związku przyczynowym ze zdarzeniem będącym źródłem szkody, za którą odpowiedzialność ponosi pozwana.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 903,00 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 26 lutego 2016 roku do dnia zapłaty oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Zasądzona kwota obejmuje resztę odszkodowania z tytułu kosztów najmu pojazdu zastępczego dla szkody nr (...). Odszkodowanie z tego tytułu winno wynosić 2.709,00 zł brutto, przy stawce zaoferowanej przez pozwaną w wysokości 129,00 zł brutto, za niekwestionowany w apelacji okres najmu wynoszący 21 dni. Po pomniejszeniu o wypłaconą przez pozwaną kwotę 1.806,00 zł, do zasądzenia pozostało 903,00 zł.

W przypadku pozostałych dwóch szkód wypłacone przez pozwaną na etapie postępowania likwidacyjnego kwoty (przy szkodzie nr (...)w wysokości 645,00 zł za 5 dni po 129,00 zł; przy szkodzie nr (...)w wysokości 3.776,00 zł za 32 dni po 118,00 zł brutto) wyczerpywały wysokość należnego odszkodowania.

Na skutek zmiany orzeczenia co do żądania pozwu, zmianie uległo także rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu, które należało oprzeć na zasadzie ich stosunkowego rozdzielenia (art. 100 zd. pierwsze k.p.c.), z uwzględnieniem, iż powódka wygrała w 18% (z dochodzonej kwoty 5.039,80 zł zasądzono 903,00 zł), a pozwana w 82%. Łączne koszty procesu wyniosły 5.086,00 zł, z czego powódka poniosła koszty w kwocie 2.669,00 zł (252,00 zł opłata od pozwu, 2.400,00 zł wynagrodzenie pełnomocnika, 17,00 zł opłata skarbową od pełnomocnictwa), a pozwana w kwocie 2.417,00 zł (2.400,00 zł wynagrodzenie pełnomocnika, 17,00 zł opłata skarbową od pełnomocnictwa). Wynagrodzenie pełnomocników stron, będących radcami prawnymi zostało ustalone na podstawie § 2 pkt 4 w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu pierwotnym (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804).

Pozwana winna ponieść 18% łącznej sumy kosztów procesu, tj. kwotę 915,48 zł. Wobec powyższego należało zasądzić od powódki na rzecz pozwanej różnicę pomiędzy kosztami rzeczywiście poniesionymi a należnymi (2.417,00 zł – 915,48 zł), tj. 1.501,52 zł.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. obciążając nimi powódkę jako stronę przegrywającą. Na zasądzoną kwotę złożyła się opłata od apelacji w wysokości 207,00 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej w wysokości 450,00 zł, ustalone na podstawie § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, w brzmieniu obowiązującym od dnia 27 października 2016 roku w uwagi na datę wniesienia apelacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804, ze zm.).

Mariola Szczepańska Jarosław Pawlak Beata Matysik